

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-2

BRNO 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí. Falzum arabské mince z druhé poloviny 8. století (obr. 81, str. 277).

Cover Photography

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí (Square). Falsum of the Arabic coin from the 2nd half of the 8th century (Fig. 81, Pg. 277).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

obvodu tak dosahuje úctyhodných 2,5 m (!). Součástí hradební linie na východní straně města byly rovněž hranolové hradební věže, archeologickým výzkumem byla jedna z nich zachycena a dokumentována v celém rozsahu (délka boční stěny 5 m, délka čela 6 m). Věž celou svou hmotou předstupuje před líc hradební zdi, zdivo hradby i věže je vzájemně provázáno, pochází z jedné stavební fáze. Ve vzdálenosti cca 5 m od čela hradby byl zachycen městský příkop (šířka 5,6 m, max. hloubka 3,5 m) – časově i funkčně korepondující s hradební zdí – následovaný ve vzdálenosti cca 5 m od jeho vnější hrany dalším, o něco užším a mělčím druhým příkopem. V prostoru mezi oběma příkopy byl registrován cca 0,8 m hluboký a cca 1 m široký liniový výkop, může se jednat o pozůstatek palisádového žlabu. Méně obvyklé řešení fortifikačního zajištění města dvojicí příkopů menších rozměrů namísto jednoho standardně dimenzovaného v případě východního úseku hradební linie v Bílovci mohlo souviset se situováním hradebního pásu v mírném svahu, neumožňujícím rozvinout příkop do potřebné šířky a hloubky.

František Kolář, Jana Brhelová

Literatura a prameny

Grůza, A., Augustinková, L. 2001: *Stavebně-historický průzkum zámku v Bílovci*. Ostrava: Státní památkový ústav v Ostravě.

Prasek, V. 1889: *Historická topografie země Opavské. A-K*. Opava: Jubilejní fond na vydávání Vlastivědy Slezské.

SOKA: *Státní okresní archiv Nový Jičín*, fond: Archiv města Bílovec, Listiny, inv. č. 1.

Resumé

Bílovec (Kat. Bílovec-město, Bez. Nový Jičín), Pivovarská-Straße, Parz. Nr. 148, 149. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Obr. 3. Bílovec, Pivovarská ulice. Pohled na západní část zkoumané plochy od severu. V popředí jihovýchodní nároží hranolové hradební věže, dále průběh hlavní hradby a obvodové zdivo mladší obytné zástavby, v pozadí dům č. p. 121, obsahující relikty hradby ve své východní obvodové zdi. Foto F. Kolář.

Abb. 3. *Bílovec, Pivovarská Straße. Blick auf den westlichen Teil der Grabungsfläche von Norden. Im Vordergrund die südöstliche Ecke des prismatischen Turmes, weiter der Verlauf der Hauptmauer und das Mauerwerk der jüngeren Wohnbebauung, im Hintergrund das Haus Nr. 121, welches Stadtmauerreste in seinem östlichen Mauerwerk enthält. Foto F. Kolář.*

Obr. 4. Bílovec, Pivovarská ulice. Pohled od jihu na bok hranolové hradební věže, před čelem věže vnitřní hrana hradebního příkopu. Foto F. Kolář.

Abb. 4. *Bílovec, Pivovarská Straße. Blick von Süden auf die Seite des prismatischen Stadtmuerturmes, vor der Vorderseite des Turmes ist die innere Kannte des Grabens sichtbar. Foto F. Kolář.*

BÍLOVEC (K. Ú. BÍLOVEC-MĚSTO, OKRES NOVÝ JIČÍN)

Pivovarská ulice, dům č. p. 121, parc. č. 150, 151/2.
Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Po demolici řadové zástavby mezi ulicemi Pivovarskou a Zahradní v okrajové partii historického jádra města Bílovice (domy č. p. 119 a č. p. 422, toho času v soukromém držení) vyvolal obdobný záměr vlastníka (město Bílovec) v případě sousedícího objektu č. p. 121 jednání se zástupci památkové péče. Vzhledem k pozici domu č. p. 121 a charakteru jeho východní obvodové zdi bylo odůvodněně předpokládáno dochování stavebních pozůstatků středověké hlavní městské hradby ve hmotě objektu. Z tohoto důvodu bylo po dohodě s vlastníkem přistoupeno k provedení plošně omezeného zjišťovacího archeologického výzkumu a operativního průzkumu a dokumentace nadzemních konstrukcí, včetně zpracování archivní rešerše. Případně potvrzení vstupních předpokladů mělo posloužit jako argument pro odstoupení od záměru demolice objektu a hledání adekvátních forem jeho využití. Dům č. p. 121 je situován v nárožní pozici mezi ulicemi Pivovarskou a kolmou spojovací uličkou do ulice Zahradní.

Pivovarská ulice, původně Lázeňská (*Badengasse*), později Vodní (*Waßergasse*), je v písemných pramenech poprvé zmíněna již k roku 1660. Jednalo se o obvodovou hradební ulici na východní straně městského jádra, tedy komunikaci, která v jižní části svého průběhu vymezovala domovní blok podél jihovýchodní linie městského opevnění, zatímco v severní části svého průběhu se bezprostředně přimykala k severovýchodní linii hradeb. V jižní části ulice tak k vnitřnímu líci hradební zdi přiléhaly krátké parcely, v jejichž čele byla situována zprvu přízemní a z větší části dřevěná zástavba, která teprve v průběhu druhé poloviny 19. století nabyla zděné, patrové podoby. Půdorysná stopa hradební zdi, postupně demolované v průběhu první poloviny 19. století, je uchována v podobě stávající parcelní hranice.

Archeologickým výzkumem (Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, akce č. 123/16) a operativní dokumentací byl potvrzen vstupní předpoklad, tj. dochování stavebních pozůstatků středověké hradební zdi v části obvodového zdiva domu. Spodní partie hradební zdi dodnes tvoří severní část východní obvodové zdi domu v úrovni přízemí, v rozsahu 7,7 m (délka) × 2,5–3,0 m (výška nad úroveň současného terénu; 5,0 m včetně základů) × 1,8 m (šířka). Jedná se o zdivo z lomového kamene na vápennou maltu, zděné v pravidelných řádcích s pečlivě provedenými líci. Zásyp základového výkopu, zachyceného archeologicky při vnějším i vnitřním líci hradby, obsahuje fragmentarizovaný keramický materiál umožňující výstavbu hradby rámcově datovat do přelomu 14. a 15. až první poloviny 15. století. Tedy ve shodě s nej-

starší písemnou zmínkou související s možnými počátky zděné fortifikace ve městě, datovanou k roku 1383.

František Kolář, Petra Kaniová, Jana Brhelová

Resumé

Bílovec (Kat. Bílovec-město, Bez. Nový Jičín), Pivovarská-Straße, Parz. Nr. 150, 151/2. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Obr. 5. Bílovec, Pivovarská ulice, dům č. p. 121. Východní fasáda po částečném odstranění omítkových vrstev, sonda S1. Detail podpovrchové a nadzemní partie vnějšího líce hradební zdi v rámci severního traktu domu. Foto F. Kolář.

Abb. 5. *Bílovec, Pivovarská Straße, Haus Nr. 121. Östliche Fassade nach der teilweise Entfernung der Verputzschichten, Grabungsschnitt S1. Detail der Fundament- und ebenirdischen Partie der Stadtmauer-Vorderseite im Rahmen des nördlichen Haustaktes.* Foto F. Kolář.